

Høringslisten

Høring - forslag til endring av NIS-loven og forslag til endring av arbeidsavtaleforskriften - gjennomføring av direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår

Nedenfor følger høringsforslag om endring av lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister (NIS-loven) § 8 og endring av forskrift 19. august 2013 nr. 1000 om arbeidsavtale og lønnsoppgave mv. (arbeidsavtaleforskriften). Høringsforslaget skal bidra til å gjennomføre direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår (arbeidsvilkårsdirektivet) som ble vedtatt i 2019 og som vurderes som EØS-relevant.

Høringsforslaget om endring av NIS-loven § 8 sendes ut på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), og høringsforslaget om endringer i arbeidsavtaleforskriften sendes ut av Sjøfartsdirektoratet. Forslag til lovendring og forskriftsendringer, samt høringsliste, er vedlagt høringsnotatet.

Høringsuttalelser sendes på e-post til Sjøfartsdirektoratet til post@sdir.no innen **21. mai 2024**.

Høringsnotatet legges ut på Sjøfartsdirektoratets hjemmeside sdir.no.

Spørsmål om høringsforslaget om endring av NIS-loven kan rettes til seniorrådgiver Karen Ane Pedersen kape@sdir.no. Spørsmål om begge høringsforslag kan rettes til seniorrådgiver Unn C. Lem ucl@sdir.no.

1. Generelt om høringen

1.1 Arbeidsvilkårsdirektivet

EU vedtok arbeidsvilkårsdirektivet 20. juni 2019. Direktivet finnes i autentiske språkversjoner her. Det finnes foreløpig ingen offisiell norsk oversettelse. Arbeidsvilkårsdirektivet er vurdert å være EØS-relevant, og prosessen med å innlemme denne rettsakten i EØS-avtalen pågår.

Formålet med arbeidsvilkårsdirektivet er først og fremst å forbedre arbeidstakeres arbeidsvilkår ved å fremme mer forutsigbare arbeidsforhold, samtidig som man sikrer et tilpasningsdyktig arbeidsmarked. Videre er arbeidsvilkårsdirektivet et minimumsdirektiv, som betyr at minstekravene som beskrives, må gjennomføres i nasjonal rett med mindre annet følger direkte av direktivet. Utover minimumskravene står medlemsstatene fritt til å gi arbeidstakere sterkere rettigheter enn det som følger av direktivet.

1.2 Gjennomføring av direktivet i norsk rett

NFD sendte 1. september 2022 til høring forslag til endringer i lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) for gjennomføring av arbeidsvilkårsdirektivet. I [høringsnotatet fra september 2022](#) er det foretatt en detaljert gjennomgang av relevante bestemmelser i direktivet. En slik

detaljert gjennomgang av direktivets bestemmelser vil ikke bli gjentatt i denne høringen, og det henvises derfor til NFDs høringsnotat.

Arbeidsrett for sjøfolk og fiskere er i hovedsak regulert av skipsarbeidsloven og lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven), men også gjennom NIS-loven. Som det fremgår av NFDs høringsnotat om endringer i skipsarbeidsloven er det departementets vurdering at gjeldende regelverk i det vesentligste ivaretar de fleste forhold som innføres i arbeidsvilkårsdirektivet. Det ble videre påpekt at en gjennomføring av direktivet ville kreve endringer i både skipsarbeidsloven og arbeidsavtaleforskriften. Mulig behov for endring av NIS-loven § 8 ble også berørt, og det ble bedt om innspill fra partene på dette punktet.

Med bakgrunn i innspill som ble gitt til NFD sitt høringsnotat ble Sjøfartsdirektoratet bedt om å vurdere behovet for å endre NIS-loven for å sikre tilstrekkelig gjennomføring av arbeidsvilkårsdirektivet.

I det følgende vil forslag fra Sjøfartsdirektoratet til endring av NIS-loven bli omtalt under punkt 2. Forslag til endring av arbeidsavtaleforskriften vil bli omtalt under punkt 3.

2. Forslag til endring av NIS-loven § 8

2.1 NIS-loven § 8 og gjennomføringen av direktivet

De direktivbestemmelsene som krever endring i norsk maritimt regelverk, er foreslått gjennomført ved endringer i skipsarbeidsloven og arbeidsavtaleforskriften. NIS-loven § 8 første ledd har i denne sammenheng betydning ved at bestemmelsen gir hjemmel for at flere av bestemmelsene i skipsarbeidsloven kan fravikes ved tariffavtale for NIS-skip. En av bestemmelsene som kan fravikes etter NIS-loven § 8 første ledd, er skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd. Med hjemmel i skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd er arbeidsavtaleforskriften fastsatt. Dette innebærer at arbeidsavtaleforskriften, hvor flere av arbeidsvilkårsdirektivets bestemmelser gjennomføres, vil kunne fravikes ved tariffavtale for NIS-skip slik NIS-loven nåværende § 8 første ledd lyder.

Sjøfartsdirektoratet har foretatt en vurdering av om direktivet åpner opp for at enkelte bestemmelser i direktivet kan fravikes slik at dagens adgang i NIS-loven til å fravike bestemmelser i skipsarbeidsloven kan bestå. Etter denne gjennomgangen har man kommet frem til at direktivet kun i enkelte konkrete tilfeller åpner opp for mulighet til fravikelse. Når flere av bestemmelsene i direktivet gjennomføres i skipsarbeidslovens bestemmelser, og noen av disse bestemmelsene kan fravikes etter NIS-loven § 8 første ledd, innebærer dette at direktivet ikke gjennomføres fullt ut i norsk rett. Derfor legges det nå frem forslag om å endre NIS-loven § 8 første ledd.

I punkt 2.2. nedenfor følger en vurdering av arbeidsvilkårsdirektivet som etter direktoratets mening synliggjør hvorfor NIS-loven § 8 må endres. I punkt 2.2.1 omtales først direktivets formål og virkeområde. Under punkt 2.2.2 omtales adgangen til å fravike direktivets kapittel II med hjemmel i artikkel 1 åttende ledd. Punkt 2.2.3 omtaler adgangen til å fravike direktivet ved tariffavtale etter direktivets artikkel 14.

Direktoratets vurdering fremgår av punkt 2.3. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales under punkt 2.4. Lovforslaget presenteres under 2.5.

2.2 Mulighet til å fravike arbeidsvilkårsdirektivet

2.2.1 Direktivets formål og virkeområde

Arbeidsvilkårsdirektivets hovedformål er å styrke arbeidstakernes rettsstilling ved at arbeidsmarkedets parter pålegges rettigheter og plikter som har betydning for det indre markedets funksjon. Det er et minimumsdirektiv som også eksplisitt gjelder for sjøfolk og fiskere, med noen spesifiserte unntak. Utgangspunktet er dermed at minimumskravene skal gjelde for alle arbeidstakere, og på lik linje for NOR-skip og NIS-skip, med mindre noe annet er bestemt i direktivet. Nedenfor omtales de ulike mulighetene til å gjøre unntak fra direktivet for sjøfolk og fiskere.

2.2.2 Unntak fra direktivet etter artikkel 1 åttende ledd

I arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 1 åttende ledd første setning er det presisert at kapittel II gjelder for sjøfolk og havfiskere uten at det berører («without prejudice to») henholdsvis direktiv 2009/13/EF og rådsdirektiv (EU) 2017/159. I artikkel 1 åttende ledd andre setning, fastslås det konkrete unntak i direktivet for sjøfolk og havfiskere.

I norsk rett er direktiv 2009/13/EF og rådsdirektiv (EU) 2017/159 i hovedsak gjennomført i skipsarbeidsloven og skipssikkerhetsloven med forskrifter, og i den forbindelse er begrepet «fisker» brukt – etter mønster av ILOs Work in Fishing Convention (WFC) og norsk sjøfartsregelverk. I skipsarbeidsloven omtales sjøfolk og fiskere som er i et ansettelsesforhold, som «arbeidstakere». I skipssikkerhetsloven omtales de som «de som har sitt arbeid om bord». Begrepet «havfisker» ble altså ikke introdusert i norsk sjøfartsregelverk som følge av (EU) 2017/159. I forbindelse med gjennomføringen av arbeidsvilkårsdirektivet er departementet fortsatt av den oppfatning av at det er samlebegrepet «fisker» som skal brukes. Det vil si at arbeidsvilkårsdirektivet foreslås gjennomført med de unntak som er bestemt for fiskere, slik begrepet forstås etter skipsarbeidsloven og skipssikkerhetsloven.

Tolkningen av ordlyden “without prejudice to” artikkel 1 åttende ledd første setning er redegjort for i NFDs høringsnotat om endringer i skipsarbeidsloven på side 14, hvor det er lagt til grunn følgende:

«Det er utfordrende å gi en klar avgrensning av hva denne ordlyden innebærer. Departementet mener imidlertid at det er klart at ved eventuell motstrid vil arbeidsvilkårsdirektivet kapittel II måtte vike for disse særdirektivene. [...] Etter departementets mening vil bestemmelsene i arbeidsvilkårsdirektivet som supplerer særdirektivene i utgangspunktet ikke innebære at det foreligger motstrid mellom direktivene.

Supplerende bestemmelser kan imidlertid berøre særdirektivene på utilsiktet vis. Derfor er det også viktig å vurdere om det er bestemmelser i arbeidsvilkårsdirektivet kapittel II som berører særdirektivene på en slik måte at dette griper inn i forhold som allerede er regulert for sjøfolk og fiskere, og som ikke vurderes å være tilsiktet og hensiktsmessig. Hvis så er tilfellet, mener departementet at ordlyden i artikkel 1 åttende ledd tilsier at det vil være anledning til å beholde gjeldende regulering av forholdet.»

I sammenheng med direktivets virkeområde og de konkrete unntakene som er hjemlet i artikkel 1 åttende ledd andre setning, må det mer generelt formulerte forbeholdet i artikkel 1 åttende ledd første setning kunne tolkes som en snever unntaksregel som gir uttrykk for lex specialis.

I henhold til det som er beskrevet ovenfor, blir dermed spørsmålet om bestemmelsene i arbeidsvilkårsdirektivet kapittel II berører særdirektivene på en slik måte at dette griper inn i forhold som allerede er regulert for sjøfolk og fiskere, og som ikke vurderes å være tilsiktet eller hensiktsmessig. Dersom det ikke finnes slik motstrid mellom arbeidsvilkårsdirektivet og særdirektivene, vil bestemmelsene i arbeidsvilkårsdirektivet måtte gjennomføres fullt ut på lik linje for NIS- og NOR-skip.

Kapittel II i arbeidsvilkårsdirektivet gir regler om opplysninger som skal gis i et arbeidsforhold, og tidspunktet for når slike opplysninger skal gis. Av NFDs høringsnotat om endringer i skipsarbeidsloven fremgår det at gjennomføringen av kapittel II skal gjøres både ved konstatering av rettsharmoni, og ved forslag til endringer i skipsarbeidsloven og arbeidsavtaleforskriften.

Kapittel II består av artikkel 4, 5, 6 og 7, hvorav artikkel 7 ikke gjelder for sjøfolk. Det er kun artikkel 4 andre og tredje ledd, artikkel 5 og artikkel 6 som er foreslått gjennomført i en bestemmelse som kan fravikes for NIS-skip, slik NIS-loven er formulert i dag. Den aktuelle bestemmelsen er her skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd og den tilhørende arbeidsavtaleforskriften. Det må derfor vurderes om arbeidsvilkårsdirektivet gir adgang til å fravike disse delene av kapittel II. For at det skal konstateres slik adgang må direktivbestemmelsene berøre særdirektivene for sjøfolk og fiskere på en utilsiktet måte.

Øvrige deler av kapittel II er gjennomført i andre bestemmelser i skipsarbeidsloven som ikke er opplistet i NIS-loven § 8 første ledd, og som dermed heller ikke kan fravikes for NIS-skip. Det er derfor ikke aktuelt å se nærmere på disse.

Nedenfor vurderes det om de relevante bestemmelsene i arbeidsvilkårsdirektivet kapittel II berører særdirektivene på en utilsiktet måte.

Artikkel 4 andre ledd og forholdet til særdirektivene

Artikkel 4 andre ledd inneholder en detaljert liste over opplysninger som skal gis i et arbeidsforhold. Denne retten til opplysninger må i utgangspunktet kunne sies å være grunnleggende i et arbeidsforhold.

Rådsdirektiv (EU) 2017/159 omhandler arbeidsforhold i fiskerisektoren og gjennomfører største delen av WFC i tillegg til at direktivet på enkelte områder går noe lengre. Direktivet regulerer minsterettigheter til arbeidstakere og angir bl.a. regler om helse, miljø og sikkerhet, i tillegg til aktuelle forhold knyttet til arbeidsavtaler, lønn mv. Direktivet er tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett.

Det følger av rådsdirektivet artikkel 3 første ledd at også dette er et minimumsdirektiv og at medlemsstatene kan beholde og introdusere mer fordelaktige vilkår for arbeidstakere enn de som følger av direktivet. I vedlegg I til rådsdirektivet følger det nærmere regler om krav til skriftlig arbeidsavtale og nærmere regler om arbeidsforholdet.

Rådsdirektiv 2009/13/EF omhandler minstestandarder for arbeid i maritim sektor og gjennomfører ILOs Maritime Labour Convention 2006 (MLC) i EU-retten. Formålet med direktivet er å legge til rette for å skape flere og bedre jobber, legge til rette for like vilkår globalt og innføre minstestandarder slik at arbeid i maritim sektor blir mer attraktivt for europeiske sjøfolk.

Også for dette rådsdirektivet fremgår det av artikkel 3 første ledd at dette er et minimumsdirektiv, og at medlemsstatene kan beholde og introdusere mer fordelaktige vilkår for arbeidstakere enn de som følger av direktivet. Rådsdirektivet har også nærmere regler om krav til skriftlig arbeidsavtale samt nærmere regler om arbeidsforhold.

Sjøfartsdirektoratet kan ikke se at de grunnleggende kravene til informasjon som følger av arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 andre ledd berører disse særdirektivene på en utilsiktet eller uhensiktsmessig måte. Dette tilsier at arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 1 åttende ledd ikke åpner for at artikkel 4 andre ledd kan fravikes. For å sørge for at arbeidsvilkårsdirektivet gjennomføres fullt ut i norsk rett må den detaljerte listen av minstekrav til informasjon i arbeidsavtalen gjøres gjeldende også for arbeidsforhold på NIS-skip. Dette tilsier at NIS-loven § 8 første ledd må endres slik at skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd og arbeidsavtaleforskriften også får anvendelse for NIS-skip.

Artikkel 4 tredje ledd og forholdet til særdirektivene

Bestemmelsen åpner for at enkelte av de vilkårene som arbeidstaker skal opplyses om i kraft av arbeidsavtalen, kan skje ved at det i arbeidsavtalen henvises til bestemmelser i lover og forskrift eller tariffavtaler regulerer disse forholdene. Det fremgår av høringsnotatet at departementet mener at muligheten til å gi informasjon ved henvisning vil lette byrden for arbeidsgiver, både ved inngåelse av arbeidsavtalen og ved senere endringer i de aktuelle forholdene. Direktivbestemmelsen er foreslått gjennomført med endring i arbeidsavtaleforskriften § 2 annet ledd.

Selv om denne bestemmelsen kan sies å være til fordel for arbeidsgiver, ser ikke Sjøfartsdirektoratet at den berører særdirektivene på en utilsiktet eller uhensiktsmessig måte. Arbeidsvilkårsdirektivet åpner dermed ikke for at bestemmelsen kan fravikes. Det er derfor direktoratets vurdering at NIS-loven § 8 første ledd må endres slik at skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd og arbeidsavtaleforskriften § 2 annet ledd også får anvendelse for NIS-skip.

Artikkel 5 og forholdet til særdirektivene

Bestemmelsens første ledd stiller krav til at flere eksplisitte informasjonspunkt i artikkel 4 annet ledd skal gis individuelt til en arbeidstaker senest syv kalenderdager etter første arbeidsdag. Videre skal de øvrige informasjonspunktene fra artikkel 4 annet ledd gis individuelt til en arbeidstaker senest en måned etter første arbeidsdag.

Sjøfartsdirektoratet kan heller ikke se at konkrete krav til når informasjon skal gjøres tilgjengelig er et forhold som berører særdirektivene på utilsiktet vis. Dette medfører at direktivets minimumskrav også må gjennomføres i norsk rett på lik linje for arbeidstakere på NOR-skip og NIS-skip. Her følger norsk lovgivning allerede i dag en strengere linje ved at skipsarbeidsloven § 3-1 annet ledd stiller krav til skriftlig arbeidsavtale som skal foreligge allerede ved tiltredelse av tjenesten om bord.

Artikkel 5 andre ledd inneholder regler om at en stat *kan* utarbeide et formular som kan brukes når arbeidsavtaler skal inngås. Tredje ledd stiller videre krav til at en stat skal *sørge* for at informasjon om relevante lover, forskrifter tariffavtaler mv. gjøres tilgjengelig for arbeidstakere. Disse bestemmelsene er ikke av betydning for vurderingen av endring av NIS-loven § 8, fordi direktivet ikke stiller krav om et formular og fordi krav om tilgjengeliggjøring av informasjon i skipsarbeidsloven § 9-6 ikke kan fravikes.

Artikkel 6 og forholdet til særdirektivene

Artikkel 6 pålegger medlemsstatene å sikre at arbeidstaker opplyses om endringer i arbeidsforholdet. Plikten gjelder vilkårene som arbeidsgiver er pålagt å opplyse om.

Bestemmelsen er foreslått gjennomført i arbeidsavtaleforskriften § 2 nytt femte ledd som etter gjeldende formulering av NIS-loven § 8 kan fravikes for NIS-skip.

Heller ikke for dette tilfellet kan Sjøfartsdirektoratet se at bestemmelsen berører særdirektivene på en utilsiktet eller uhensiktsmessig måte. Det er derfor direktoratets vurdering at NIS-loven § 8 første ledd må endres slik at skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd og arbeidsavtaleforskriften § 2 annet ledd også gjelder for NIS-skip.

2.2.3 Avtale fravik i tariffavtaler, jf. artikkel 14

Direktivets artikkel 14 åpner for at medlemsstatene kan tillate partene i arbeidslivet å opprettholde, forhandle, inngå og håndheve tariffavtaler i overensstemmelse med nasjonal rett eller praksis som fastsetter bestemmelser om vilkår som avviker fra artikkel 8 til 13. Det er kun artikkel 8, 11 og 13 som her er aktuelle for sjøfolk, ettersom sjøfolk allerede etter artikkel 1 åttende ledd andre setning er unntatt artikkel 9, 10 og 12. Artikkel 14 åpner for å kunne fravike de konkrete bestemmelsene som her er opplistet. Dette tilsier at de resterende krav i direktivet ikke skal kunne fravikes.

I NFDs høringsnotat om endringer i skipsarbeidsloven punkt 4.8 er det foretatt en gjennomgang av gjennomføringen av disse bestemmelsene i norsk rett og adgangen til å fravike dem. Det er her kun artikkel 11 i arbeidsvilkårsdirektivet, om supplerende tiltak for tilkallingsavtaler, som etter gjennomføring av direktivet vil være hjemlet i bestemmelser i skipsarbeidsloven som kan fravikes for NIS-skip, jf. NIS-loven § 8. Ettersom artikkel 14 eksplisitt åpner for avvik i tariffavtaler, er gjennomføringen her uproblematisk med hensyn til NIS-loven § 8 slik den lyder i dag.

2.3 Sjøfartsdirektoratets vurdering

Slik arbeidsvilkårsdirektivet er formulert er det adgang til å fravike konkrete bestemmelser i direktivet, jf. artikkel 14. Videre er det i artikkel 1 åttende ledd tatt forbehold om at arbeidsvilkårsdirektivet skal gjelde uten at det berører særdirektivene når det gjelder sjøfolk og fiskere. Presiseringen om særdirektivene tolkes i retning av å være en form for sikkerhetsventil for mulige, ikke-identifiserte tilfeller av konflikt mellom regelverkene. Slik konflikt eller utilsiktet virkning er ikke identifisert av Sjøfartsdirektoratet.

Videre er arbeidsvilkårsdirektivet presisert å være et minimumsdirektiv relatert til informasjon om essensielle aspekter ved et arbeidsforhold. Det er derfor departementets vurdering at gjeldende adgang i NIS-loven § 8 til å fravike skipsarbeidsloven § 3-1 og herunder arbeidsavtaleforskriften vil innebære at arbeidsvilkårsdirektivet ikke gjennomføres fullt ut i norsk rett. NIS-loven § 8 foreslås derfor endret slik at adgangen til å fravike skipsarbeidsloven § 3-1 slettes.

2.4 Økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslaget

2.4.1 Privat virksomhet

Ved å gjøre skipsarbeidsloven § 3-1 med forskrift gjeldende også for NIS-skip fjerner man en del av kompetansen arbeidslivets parter har til å løse bestemte avtalerettslige forhold i tariffavtale. Gjennomføringen av minimumsbestemmelsene i arbeidsvilkårsdirektivet vil kunne innebære en administrativ byrde for arbeidsgivere med arbeidstakere på NIS-skip ved at partene må forholde seg til de minimumskravene som fremgår av arbeidsavtaleforskriften.

Det vises samtidig til forslag nedenfor i punkt 3.2 om endring av arbeidsavtaleforskriften § 3 tredje ledd om at kravet til bruk av Sjøfartsdirektoratets formular for arbeidsavtale ikke skal gjelde for arbeidstakere på NIS-skip. Dette antas å lette den administrative byrden noe for arbeidsgiver. For ordens skyld nevnes det igjen at arbeidsvilkårsdirektivet ikke krever at det skal brukes bestemte formularer i forbindelse med inngåelse av arbeidsavtale, selv om det er en mulighet etter direktivets artikkel 5 andre ledd.

2.4.2 Offentlig virksomhet

Videre vil arbeidsavtalens innhold være underlagt flaggstats- og havnestatsinspeksjoner om bord på norske fartøy, både i forbindelse med sertifisering av skip og annen tilsynsvirksomhet. Det påregnes også et visst behov for veiledning av berørte arbeidsgivere og arbeidstakere i en overgangsperiode. Det antas imidlertid ikke at dette vil medføre en stor administrativ eller økonomisk byrde for Sjøfartsdirektoratet.

2.5 Forslag til lov om endring i lov om norsk internasjonalt skipsregister

I

I lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister (NIS-loven) skal § 8 første ledd lyde:

Bestemmelsene i *skipsarbeidsloven* §§ 3-3 til 3-8, § 4-2 tredje ledd, § 4-6 første ledd bokstav a, § 5-2 første ledd annet punktum og annet og tredje ledd, § 5-3 annet ledd og tredje ledd bokstav a til d, § 5-4, § 5-6 annet ledd, § 5-7, § 5-9, § 5-10, § 5-12, § 5 A-2, §§ 6-1 til 6-3, § 7-2, § 7-3, §§ 7-5 til 7-12, § 8-4 og § 11-2 kan fravikes i tariffavtale.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

3 Forslag til endringer i arbeidsavtaleforskriften

3.1 Om forskriftsforslaget

I NFDs høringsnotat om endringer i skipsarbeidsloven, vises det til at de delene av direktivet som ikke vil bli tilstrekkelig gjennomført ved lovendring, vil bli gjennomført ved forskriftsendringer.

Som nevnt innledningsvis følger Sjøfartsdirektoratets forslag til gjennomføring av arbeidsvilkårsdirektivet i arbeidsavtaleforskriften i form av vedlagte utkast til endringsforskrift. Merknader til forskriftsutkastet er tatt inn i punkt 3.2 nedenfor.

Det ble utarbeidet lovspeil for arbeidsvilkårsdirektivet og skipsarbeidsloven til bruk i NFDs høringsnotat om endringer i skipsarbeidsloven. Direktoratet har utvidet lovspeilet til også å omfatte forslaget til endringer i arbeidsavtaleforskriften som nå er til høring. Se oppdatert regelverksspeil i punkt 3.3, hvor referanser til

skipsarbeidsloven og arbeidsavtaleforskriften er tatt inn basert på gjeldende regelverk og foreslåtte endringer i loven og forskriften.

Vurderingen av økonomiske og administrative konsekvenser av forskriftsforslaget følger i punkt 3.4. Avslutningsvis følger forslag til endringsforskrift i punkt 3.5.

3.2 Merknader til foreslåtte endringer i arbeidsavtaleforskriften

Til § 2 første ledd

Etter arbeidsvilkårsdirektivet skal arbeidstaker få opplysninger om egne arbeidsvilkår. Artikkel 3 stiller krav til hvordan disse opplysningene skal gis. Ifølge bestemmelsen skal arbeidsgiver gi opplysningene skriftlig til arbeidstaker. Direktoratet foreslår at krav til å gi skriftlige opplysninger til arbeidstaker gjennomføres i arbeidsavtaleforskriften ved å utvide gjeldende krav til arbeidsavtalens innhold i forskriftens § 2 første ledd.

Til § 2 første ledd bokstav e punkt v

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav g, hvor det står at det skal opplyses om varigheten av og vilkårene for eventuell prøvetid.

Sammenlignet med nåværende bestemmelse presiseres det at arbeidsgiver skal opplyse om *varigheten av og vilkårene for* eventuell prøvetid.

Opplysningene som kreves etter arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav e punkt v, vil kunne gis ved henvisning til relevante lover og forskrifter, eller ved tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene. Se forslag til endring av § 2 annet ledd i den forbindelse.

Til § 2 første ledd bokstav e punkt vi

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav j, hvor det står at det skal opplyses om den *fremgangsmåten* som skal følges for å bringe arbeidsforholdet til opphør, herunder formelle krav og oppsigelsesfrister. Om oppsigelsesfristen ikke kan angis eksakt, skal arbeidstaker motta informasjon om hvordan denne fastsettes.

Opplysningene som kreves etter arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav e punkt vi, kan gis ved å henvise til lover og forskrifter som fastsetter relevante krav, eller til tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene, jf. forslag til endret § 2 annet ledd.

Til § 2 første ledd bokstav f

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav k, hvor det er spesifisert at de ulike komponentene som utgjør lønnen, skal angis særskilt, og at det skal opplyses om utbetalingsmåte og hyppigheten av utbetalingen.

Direktoratet foreslår at begrepet «lønn» i bestemmelsen erstattes med begrepet «løpende tidslønn eller annet arbeidsvederlag».

Begrepet «løpende tidslønn» ble introdusert i skipsarbeidsloven for å klargjøre avgrensningen mot «lott/resultatbaserte vederlag» på fiske- og fangstfartøy. Se [NOU 2012: 18 Rett om bord – Ny skipsarbeidslov](#) punkt 11.3.2 første avsnitt. Med «løpende tidslønn» menes lønn som på forhånd er avtalt til fast beløp per måned eller annen tidsperiode, og som løper uavhengig av vakt- og friperioder (turnus). Se [Prop. 115 L \(2012-2013\) Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip \(skipsarbeidsloven\)](#) punkt 11.2.1 syvende avsnitt. Det følger av skipsarbeidsloven § 4-2 første ledd at utbetaling av lønn skal skje minst én gang i måneden.

Med «annet arbeidsvederlag» siktes det først og fremst til lott, samt eventuell timebetaling som ofte kombineres med lott på fiske- og fangstfartøy. Forslaget innebærer en tydeliggjøring av at annet arbeidsvederlag er et alternativ til løpende tidslønn. Dersom en arbeidstaker skulle få vederlag både i form av

lott og løpende tidslønn, skal de deler av bestemmelsen som retter seg mot "lønn" gjelde for den delen av vederlaget som utgjør den løpende tidslønnen. Etter nåværende forskrift faller lott inn under punktet «andre arbeidsvilkår» i § 2 første ledd bokstav k.

Opplysningene som kreves etter arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav f, kan gis ved å henvise til lover og forskrifter som fastsetter relevante krav, eller til tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene, jf. forslag til endret § 2 annet ledd.

Til § 2 første ledd bokstav g

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav d, hvor det står at det skal opplyses om *datoen for arbeidsforholdets begynnelse*.

Det følger av skipsarbeidsloven § 4-1 første ledd at lønn løper fra og med den dagen som er fastsatt i arbeidsavtalen, men senest fra og med den dagen arbeidstaker tiltrer tjenesten.

Av nåværende arbeidsavtaleforskrift § 2 første ledd bokstav g, følger det at arbeidsavtalen skal inneholde opplysninger om den dagen lønnen skal løpe fra, samt hvor lang tid reisen forutsettes å ta hvis lønnen er fastsatt for en bestemt reise. Direktoratets vurdering er at det er nødvendig å presisere at det skal opplyses om arbeidsforholdets oppstartsdato for å gjennomføre direktivets krav, slik at det gjøres klart fra hvilken dato lønnen senest skal løpe fra.

Til § 2 første ledd bokstav k

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav h, hvor det står at det skal opplyses om rett til utdanning/opplæring som arbeidsgiver eventuelt tilbyr. (I direktivet brukes begrepet «uddanning» på dansk, og på engelsk brukes begrepet «training».)

Direktoratet mener at det vil være mest nærliggende å bruke samlebegrepet «kompetanseutvikling». I den forbindelse vises det til at skipsarbeidsloven § 10-2 første ledd bokstav b omtaler «opplæring og annen kompetanseutvikling», og at begrepet «kompetanseutvikling» er foreslått brukt i arbeidsmiljøloven § 14-6 for gjennomføring av direktivets artikkel 4 annet ledd bokstav h. Plikten til å gi opplysninger om kompetanseutvikling gjelder dersom arbeidsgiveren faktisk tilbyr kompetanseutvikling. Direktoratet vurderer det slik at plikten omfatter informasjon om krav på kompetanseutvikling som følger av (tariff)avtale, arbeidsgiverpolicy, eller lignende. Bestemmelsen innebærer en informasjonsplikt med hensyn til omfanget av opplæring og generell opplæringspolitikk, og vil ikke innebære en plikt for arbeidsgiver til å gi detaljert informasjon om kompetanseutviklingen eller til å liste opp alle tilbud i den forbindelse. Presiseringen i arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav h om at bestemmelsen gjelder rett til kompetanseutvikling arbeidsgiveren «eventuelt» tilbyr, tilsier at bestemmelsen ikke er ment å omfatte grunnleggende opplæring som skjer i alle arbeidsforhold.

Opplysningene som kreves etter arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav k, kan gis ved å henvise til lover og forskrifter som fastsetter relevante krav, eller til tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene, jf. forslag til endret § 2 annet ledd.

Til § 2 første ledd bokstav l

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav i, hvor det står at det skal opplyses om varigheten av retten til fravær med lønn. Hvis det ikke er mulig å angi dette på det tidspunktet informasjon skal gis, skal det informeres om reglene for tildeling og fastsettelse av betalt fravær.

Direktoratet legger til grunn at bestemmelsen kun forplikter arbeidsgiver til å gi skriftlig opplysning om arbeidstakers rett til fravær betalt av arbeidsgiver, samt varigheten av fraværet eller reglene for tildeling og fastsettelse av slikt fravær der dette ikke er mulig å angi. Direktoratet forstår arbeidsvilkårsdirektivet slik at dette vil omfatte både lønnet fravær som man har lovfestet krav på, men også fravær som er lovfestet, og hvor krav på betaling følger av individuell eller kollektiv avtale, og fravær der rett til både fravær og betaling følger

av avtale. Direktoratet mener imidlertid at ikke alle ytelser fra arbeidsgiver som utbetales i forbindelse med fravær, omfattes, og at det ikke er naturlig å innfortolke ulike typer erstatning eller forsikringsytelser mv. i begrepet betalt «fravær».

Opplysningene som kreves etter arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav l, kan gis ved å henvise til lover og forskrifter som fastsetter relevante krav, eller til tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene, jf. forslag til endret § 2 annet ledd.

Til § 2 første ledd bokstav m

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav l, hvor det stilles krav til at det opplyses om arbeidstid mv. der arbeidsmønsteret er helt eller overveiende forutsigbart. Det skal i så fall opplyses om lengden av arbeidstakers normale arbeidsdag eller -uke, eventuelle ordninger for overtid og betaling for dette, samt ordninger for vaktendringer der dette er relevant.

At arbeidstiden varierer fra dag til dag, uke til uke eller periode til periode, innebærer ikke i seg selv at arbeidsmønsteret må kategoriseres som uforutsigbart. Hvis arbeidstiden er fastlagt etter et mønster som gir arbeidstaker en forutsigbarhet for når vedkommende skal arbeide, vil situasjonen etter direktoratets mening falle inn under arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 annet ledd bokstav l – også når arbeidstiden er lagt til ulike tider på døgnet eller til ulike perioder. Skift- og turnusarbeid etter et rullende og forutsigbart oppsett er et eksempel på dette. Dette understøttes av at artikkel 4 annet ledd bokstav l har en egen bestemmelse om vaktendringer. Direktivets artikkel 2 inneholder en definisjon av «arbeidsmønster» i bokstav c: arbeidsmønster er måten arbeidstiden organiseres og fordeles etter et bestemt mønster som fastlegges av arbeidsgiveren. Det er arbeidsgiver som hovedsakelig bestemmer arbeidstiden, jf. definisjonen av «arbeidsmønster». Arbeidsforhold der arbeidstiden utelukkende bestemmes av arbeidstakeren selv, faller dermed utenfor bestemmelsenes virkeområde.

Direktoratet foreslår at direktivets krav om å opplyse om lengden av den normale arbeidsdagen eller -uken og plikten til å opplyse om ordninger for vaktendringer, der dette er relevant, tas inn i forskriftens § 2 første ledd bokstav m.

Videre foreslår direktoratet at direktivets krav om at det skal opplyses om eventuelle ordninger for overtid, samt plikten til å gi opplysninger om *adgangen til å pålegge* overtid, presiseres i samme bestemmelse. Selv om det kan argumenteres for at dette kravet kan innfortolkes i skipsarbeidslovens bestemmelse om at arbeidsavtalen skal inneholde opplysninger om forhold av vesentlig betydning i arbeidsforholdet, jf. skipsarbeidsloven § 3-1 første ledd annet punktum, legger direktoratet avgjørende vekt på at det er ønskelig med et mest mulig klart og brukervennlig regelverk for arbeidstakeren.

Direktivets krav om at det skal opplyses om overtidsbetaling, er gjennomført i arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav f.

Opplysningene som kreves etter arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav m, kan gis ved å henvise til lover og forskrifter som fastsetter relevante krav, eller til tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene, jf. forslag til endret § 2 annet ledd.

Til § 2 annet ledd

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 tredje ledd om adgang til å gi informasjon i form av å vise til lover og forskrifter som fastsetter krav som er relevante for opplysninger som skal tas inn i arbeidsavtalen, eller til tariffavtale som kommer til anvendelse på arbeidsforholdet dersom den inneholder disse opplysningene. Direktoratet foreslår endringer i arbeidsavtaleforskriften § 2 annet ledd som gjenspeiler denne muligheten for henvisninger.

Arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 4 tredje ledd åpner for at enkelte av opplysningene i artikkel 4 annet ledd bokstav g til l og bokstav o, kan gis ved at det i arbeidsavtalen vises til lover, forskriftsbestemmelser eller

tariffavtaler som regulerer disse forholdene. (Merk at bokstav o ikke gjelder for sjøfolk og fiskere.) Etter arbeidsavtaleforskriften foreslås det følgelig at det vil være tilstrekkelig med slike henvisninger for å gi arbeidsavtalen et innhold som oppfyller § 2 første ledd bokstav e punkt v og vi, og bokstav f, h, i, j, k, l, m og n.

Direktoratet er av den oppfatning at muligheten til å gi informasjon ved henvisning til lover, forskrifter eller tariffavtaler vil lette de administrative byrdene som påhviler arbeidsgiver. Videre mener direktoratet at henvisningene vil innebære at arbeidstakeren får tilstrekkelig informasjon, og påpeker i den forbindelse at det skal vises til relevant tariffavtale i arbeidsavtalen, jf. arbeidsavtaleforskriften § 2 første ledd bokstav f, at informasjon om relevant regelverk skal være tilgjengelig om bord, jf. skipsarbeidsloven § 9-6 første ledd, samt at dette er lett tilgjengelig på lovdata.no og sdir.no, og at både kopi av arbeidsavtale og tariffavtale som utgjør en del av arbeidsavtalen skal være tilgjengelig om bord på skipet, jf. skipsarbeidsloven § 9-6 annet ledd.

Til § 2 nytt fjerde ledd

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 5, jf. artikkel 4 annet ledd bokstav f, om at det skal gis informasjon om innleievirksomhet innen én måned etter første arbeidsdag dersom denne informasjonen ikke er gitt tidligere.

Direktoratet forutsetter at krav til opplysningenes form i arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 5 best vil ivaretas ved at det stilles krav til at opplysningene i artikkel 4 annet ledd inngår i arbeidsavtalen. I den forbindelse vises det også til at de fleste punktene i artikkel 4 annet ledd allerede følger av arbeidsavtaleforskriftens krav til arbeidsavtalens innhold, jf. forskriftens § 2 første ledd.

Dersom det ikke er informert om hvem rederiet er i forbindelse med inngåelsen av arbeidsavtalen, følger det av arbeidsavtaleforskriften § 2 nåværende tredje ledd at arbeidsgiveren skal informere arbeidstakeren om hvem rederiet er så snart arbeidsgiveren har denne informasjonen. For å sikre at arbeidstakeren får informasjon om hvem som er innleievirksomhet også når innleievirksomheten ikke er rederiet, foreslår direktoratet en presisering i nytt siste punktum om at arbeidsgiver også plikter å informere arbeidstaker om annen innleievirksomhet enn rederiet.

Informasjonen skal gis skriftlig til den enkelte arbeidstaker. Dette utelukker at arbeidsgiver gir felles informasjon i form av for eksempel oppslag på arbeidsgivers intranett.

Til § 2 nytt femte ledd

Endringsforslaget er ment å gjennomføre arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 6, som pålegger medlemsstatene å sikre at arbeidsgiver gir skriftlig informasjon til hver enkelt arbeidstaker om endringer i arbeidsforholdet.

For sjøfart begrenser denne plikten seg til de vilkårene som arbeidsgiver er pålagt å opplyse om etter artikkel 4 annet ledd. Artikkel 7, som det også vises til i artikkel 6, gjelder ikke for sjøfolk og fiskere. Informasjonen skal gis ved første anledning, og senest den dagen endringene trer i kraft. Det følger av artikkel 6 annet ledd at informasjonsplikten ikke gjelder for endringer som kun reflekterer en endring i de lovene, forskriftene, vedtektene eller tariffavtalene som det er referert til i dokumentet med opplysninger om arbeidsforholdet. I norsk rett er dette dokumentet arbeidsavtalen.

Direktoratet foreslår at detaljene i artikkel 6 tas inn i arbeidsavtaleforskriften § 2 nytt femte ledd, fordi hensynet til et klart og brukervennlig regelverk taler for at forskriften presiserer arbeidsgivers plikt til å opplyse om *vesentlige* endringer i arbeidsforholdet, jf. skipsarbeidsloven § 3-1 første ledd annet punktum.

Til § 3 tredje ledd

Etter gjeldende rett kan skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd fravikes i tariffavtale for NIS-skip med hjemmel i NIS-loven § 8 første ledd. Skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd gir hjemmel til å fastsette forskrift om blant annet minimumskrav til innholdet i arbeidsavtalen, "kontraktsformular" og krav til endring av arbeidsavtalen eller til skriftlig informasjon til arbeidstaker ved endringer i arbeidsforholdet. Arbeidsavtaleforskriften er fastsatt med

hjemmel i skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd, slik at tariffpartene etter gjeldende rett altså kan avtale å se bort fra arbeidsavtaleforskriftens krav.

Forutsatt at skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd strykes fra NIS-loven § 8 første ledd, vil det ikke lenger være mulig for tariffpartene å avtale at arbeidsavtaleforskriften ikke skal gjelde for NIS-skip. I den forbindelse vises det til at arbeidsvilkårsdirektivet kun åpner for at det er direktivets artikkel 8 til 13 som kan fravikes i tariffavtale, og at Sjøfartsdirektoratet mener at muligheten til å unnta NIS-skip fra arbeidsavtaleforskriften i sin helhet vil innebære en utilstrekkelig gjennomføring av arbeidsvilkårsdirektivet. Se forslag til endring i NIS-loven § 8 i punkt 2 ovenfor.

Under forutsetning av at NIS-loven § 8 endres som foreslått av direktoratet, vil arbeidsavtaleforskriften gjelde for arbeidstakere som har sitt arbeid om bord på norske skip og flyttbare innretninger, herunder NIS-skip. Direktoratets forslag om endring av arbeidsavtaleforskriften § 3 tredje ledd innebærer at forskriftens krav om bruk av Sjøfartsdirektoratets formular for arbeidsavtale likevel ikke skal gjelde for NIS-skip, på samme måte som fiske- og fangstfartøy er unntatt fra kravet. For ordens skyld nevnes det igjen at arbeidsvilkårsdirektivet ikke har krav om bruk av bestemte formularer som er utarbeidet av medlemsstatene. Det bemerkes i denne forbindelse at formularet vil kunne brukes på frivillig basis for NIS-skip, men at arbeidsgiver i så tilfelle også vil måtte passe på at det i arbeidsavtalen uttrykkelig angis at den er underlagt norsk rett og norske domstoler, men at sak mot rederiet i anledning den ansattes tjeneste på skipet kan anlegges enten ved norsk domstol eller ved domstol i det land hvor den ansatte har sitt bosted, jf. NIS-loven § 6 fjerde ledd.

Alternativet til den foreslåtte unntaksbestemmelsen i arbeidsavtaleforskriften § 3 tredje ledd vil være å videreføre muligheten til å tariffeste bruk av et annet formular for arbeidsavtale enn det som er fastsatt av Sjøfartsdirektoratet, jf. nåværende § 8 første ledd i NIS-loven, jf. skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd. Etter Sjøfartsdirektoratets syn vil det imidlertid være mest hensiktsmessig å bestemme at kravet om bruk av Sjøfartsdirektoratets formular for arbeidsavtale ikke skal gjelde for arbeidstakere på NIS-skip. Dette fordi det er direktoratets inntrykk at rederier med NIS-skip bruker bemanningsbyråer eller arbeidsgivere som inngår arbeidsavtaler på formularer som ikke er fastsatt av direktoratet. En alternativ endring i arbeidsavtaleforskriften § 3 tredje ledd om at direktoratets formular skal brukes med mindre noe annet er tariffestet, ville derfor sannsynligvis ha innebåret et stort antall søknader om godkjenning av andre formularer enn direktoratets formular. I så tilfelle ville saksbehandlingstiden ha blitt svært lang grunnet de begrensede ressursene som direktoratet har til rådighet på dette saksområdet.

Direktoratet minner her om at kravene til arbeidsavtalens innhold følger av skipsarbeidsloven § 3-1 og arbeidsavtaleforskriften § 2, og at disse kravene også vil gjelde for NIS-skip selv om direktoratets formular for arbeidsavtale ikke brukes. Videre vil arbeidsavtalens innhold være gjenstand for flaggstats- og havnestatsinspeksjoner om bord på norske fartøy, både i forbindelse med sertifisering av skip og annen tilsynsvirksomhet.

Direktoratet imøteser høringsinstansenes innspill og vurderinger knyttet til om det vil være hensiktsmessig at arbeidsavtaleforskriften § 3 ikke stiller krav til bruk av Sjøfartsdirektoratets formular for arbeidsavtale for arbeid på NIS-skip, eller om det etter deres mening derimot vil være uheldig å ikke stille krav om bruk av direktoratets formular for arbeidsforhold på NIS-skip.

Til § 6 første ledd

Av hensyn til internasjonale krav til arbeidsavtalens innhold og krav til dokumentasjon om bord på skip, som stammer fra ILO-konvensjonene MLC for sjøfolk og WFC for fiskere, må det etter direktoratets vurdering gjøres endringer i arbeidsavtaleforskriften § 6 første ledd for å sikre at ILO-konvensjonenes dokumentasjonskrav oppfylles.

I motsetning til overgangsordningen for tilleggsopplysninger som følger av arbeidsvilkårsdirektivet, jf. nedenstående forslag til § 6 nytt tredje ledd, er det ikke tilstrekkelig at arbeidsgiver på forespørsel fra arbeidstakeren sørger for skriftlige opplysninger om rettighetene etter forskriftens § 2 første ledd bokstav h om

omfanget av årlig ferie med lønn, eller eventuelt formelen som er benyttet for å beregne den, bokstav i om sykepenger og trygdeytelser som arbeidsgiveren skal sørge for at arbeidstakeren er dekket av, og bokstav j om arbeidstakerens rett til hjemreise etter gjeldende overgangsbestemmelse. Direktoratet foreslår derfor at kravet om at disse opplysningene alltid skal fremgå av arbeidsavtalen eller vedlegg til denne videreføres i § 6 første ledd, jf. § 6 nåværende annet ledd.

Begrunnelsen for dette, er at ovennevnte ILO-konvensjoner har bestemmelser om krav til arbeidsavtalens innhold som inkluderer opplysningene i forskriftens § 2 første ledd bokstav h, i og j, samt krav om at en kopi av arbeidsavtalen til enhver tid skal være tilgjengelig for inspeksjon om bord. Rederiets plikt til å legge til rette for tilsyn med oppfyllelsen av ILO-konvensjonenes krav til arbeidsavtalens innhold er særskilt reflektert i skipsarbeidsloven § 9-6 annet ledd, jf. § 12-1 tredje ledd.

Til § 6 annet ledd

Sjøfartsdirektoratet foreslår at kravet til bruk av Sjøfartsdirektoratets nye formular for arbeidsavtale begrenses til arbeidsavtaler som inngås fra og med datoen for gjennomføring av arbeidsvilkårsdirektivet i norsk rett. Begrunnelsen for dette er et ønske om å begrense arbeidsgivers administrative byrder knyttet til endring av arbeidsavtaler. Ettersom det fortsatt er uklart når direktivet vil tre i kraft for Norge, er datoen foreløpig referert til som «DDMMÅÅÅÅ» i forskriftsutkastet. For arbeidsavtaler som er inngått før endringsforskriften trer i kraft, vil det i utgangspunktet ikke være nødvendig å endre arbeidsavtaler som er inngått på gjeldende formular for arbeidsavtale, jf. forslaget til § 6 nytt tredje ledd. Bestemmelsen må også ses i sammenheng med forslaget til § 6 nytt fjerde ledd om at arbeidsgiveren i alle tilfeller skal sørge for at rettighetene som følger av forskriftens § 2 første ledd til enhver tid er oppfylt.

Til § 6 nytt tredje ledd

Formålet med den foreslåtte overgangsbestemmelsen i arbeidsavtaleforskriften § 6 nytt tredje ledd er å begrense arbeidsgivers administrative byrder ved å tillate at Sjøfartsdirektoratets gjeldende formular for arbeidsavtale brukes for arbeidsavtaler som inngås før endringsforskriften trer i kraft, jf. forslag til § 6 annet ledd. Det vil si at det i utgangspunktet ikke vil være nødvendig å endre eksisterende arbeidsavtaler som følge av at direktivet trer i kraft. Ettersom det fortsatt er uklart når direktivet vil tre i kraft for Norge, er datoen foreløpig referert til som «DDMMÅÅÅÅ» i forskriftsutkastet.

For arbeidsforhold som er inngått før endringsforskriften trer i kraft, skal arbeidsgiveren likevel, dersom arbeidstakeren ber om dette, sørge for at arbeidstakeren får en oppdatert arbeidsavtale eller vedlegg til denne som inneholder alle opplysninger i 2 første ledd som er relevante for arbeidsforholdet. Se arbeidsvilkårsdirektivet artikkel 22 om overgangsordninger i denne forbindelse.

Direktoratet foreslår også en tidsfrist for svar fra arbeidsgiver for at det skal være enklere både for arbeidstaker og arbeidsgiver å forholde seg til bestemmelsen. Forslaget til § 6 nytt tredje ledd innebærer derfor at arbeidsgiveren skal sørge for at arbeidstakeren får en oppdatert arbeidsavtale eller vedlegg til denne som inneholder alle opplysninger i § 2 første ledd som er relevante for arbeidsforholdet så snart som mulig og senest to måneder etter at arbeidstakeren har sendt anmodningen.

Til § 6 fjerde ledd

Forutsetningen for den gjeldende overgangsordningen i § 6 er at arbeidsgiveren i alle tilfeller skal sørge for at rettighetene som følger av forskriftens § 2 første ledd, til enhver tid er oppfylt, jf. forskriftens § 6 nåværende annet ledd. Denne presiseringen foreslås videreført i § 6 nytt fjerde ledd, og vil også gjelde for den delen av overgangsordningen som følger av arbeidsvilkårsdirektivet.

3.3 Regelverksspeil for arbeidsvilkårsdirektivet, skipsarbeidsloven og arbeidsavtaleforskriften

Arbeidsvilkårsdirektivet	Merknader til direktivet	Skipsarbeidsloven	Arbeidsavtaleforskriften
Kapittel I Alminnelige bestemmelser			
Artikkel 1 Formål, innhold og virkeområde		Krever ikke lovendring. Se §§ 1-1 og 1-2.	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 2 Definisjoner		Krever ikke lovendring.	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 3 Utlevering av opplysninger		Krever ikke lovendring. Se § 3-1 første ledd og fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd nedenfor.
Kapittel II Opplysninger om arbeidsforholdet			
Artikkel 4 Opplysningsplikt	<i>Første ledd</i>	Krever ikke lovendring. Se § 3-1 første ledd.	Krever ikke forskriftsendring.
	<i>Annet ledd</i>	Krever ikke lovendring. Se bokstav a til o nedenfor.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd nedenfor.
	<i>Bokstav a</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Krever ikke forskriftsendring. Se § 2 første ledd bokstav a og b.
	<i>Bokstav b</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Krever ikke forskriftsendring. Se § 2 første ledd bokstav b og e punkt i.
	<i>Bokstav c</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Krever ikke forskriftsendring. Se § 2 første ledd bokstav d.
	<i>Bokstav d</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd bokstav g.

	<i>Bokstav e</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Krever ikke forskriftsendring. Se § 2 første ledd bokstav e punkt ii, iii og iv.
	<i>Bokstav f</i>	Se § 2-2 tredje ledd.	Se forslag til § 2 nytt fjerde ledd nytt siste punktum.
	<i>Bokstav g</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd bokstav e punkt v.
	<i>Bokstav h</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd bokstav k.
	<i>Bokstav i</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd bokstav l.
	<i>Bokstav j</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd bokstav e punkt vi.
	<i>Bokstav k</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a og d.	Se forslag til endringer i § 2 første ledd bokstav f.
	<i>Bokstav l</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a.	Se forslag til § 2 første ledd ny bokstav m.
	<i>Bokstav m gjelder ikke for sjøfolk og fiskere</i>		
	<i>Bokstav n</i>	Se § 3-1 fjerde ledd bokstav a og § 9-6 annet ledd første punktum.	Krever ikke forskriftsendring. Se § 2 første ledd bokstav f.
	<i>Bokstav o gjelder ikke for sjøfolk og fiskere</i>		
	<i>Tredje ledd</i>		Se forslag til endringer i § 2 annet ledd.
Artikkel 5 Frister og opplysningenes form		Krever ikke lovendring. Se § 3-1 første, annet og fjerde ledd.	Se § 2 første ledd og forslag til § 2 nytt fjerde ledd.
Artikkel 6 Endring av arbeidsforholdet		Krever ikke lovendring. Se § 3-1 fjerde ledd bokstav d.	Se forslag til § 2 nytt fjerde ledd.

Artikkel 7 Tilleggsopplysninger til arbeidstakere som sendes til en annen medlemsstat eller et tredjeland	<i>Artikkel 7 gjelder ikke for sjøfolk og fiskere</i>		
Kapittel III Minstekrav til arbeidsvilkår			
Artikkel 8 Lengste varighet av eventuell prøvetid	<i>Første ledd</i>	Krever lovendring. Foreslått tatt inn i § 3-2 nytt tredje ledd første punktum.	Krever ikke forskriftsendring.
	<i>Annet ledd</i>	Krever lovendring. Foreslått tatt inn i § 3-2 nytt tredje ledd annet punktum.	Krever ikke forskriftsendring.
	<i>Tredje ledd</i>	Krever ikke lovendring. Se § 3-2 annet ledd.	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 9 Parallelt arbeid	<i>Artikkel 9 gjelder ikke for sjøfolk og fiskere</i>		
Artikkel 10 Minste forutsigbarhet for arbeid	<i>Artikkel 10 gjelder ikke for sjøfolk og fiskere</i>		
Artikkel 11 Supplerende tiltak for tilkallingsavtaler		Krever ikke lovendring. Se §§ 3-4 til 3-8 og kapittel 6 om tvister om arbeidsforhold.	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 12 Overgang til en annen form for ansettelse	<i>Artikkel 12 gjelder ikke for sjøfolk og fiskere</i>		
Artikkel 13 Obligatorisk opplæring		Krever ikke lovendring.	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 14 Tariffavtaler		Krever ikke lovendring.	Krever ikke forskriftsendring.
Kapittel IV			

Horisontale bestemmelser			
Artikkel 15 Rettslig formodning og tidlig forliksmekanisme	<i>Første ledd</i>		
	<i>Bokstav a</i>	<p>Krever lovendring.</p> <p>Ny presumsjonsregel om fast ansettelse foreslått tatt inn i nytt tredje punktum i skipsarbeidsloven § 3-1 første ledd.</p> <p>Ny presumsjonsregel om stillingsomfang foreslått tatt inn i nytt fjerde punktum i skipsarbeidsloven § 3-1 første ledd.</p>	Krever ikke forskriftsendring.
	<i>Bokstav b</i>	Krever ikke lovendring når alternativ regulering etter bokstav a er foreslått.	Krever ikke forskriftsendring.
	<i>Annet ledd</i>	Krever ikke lovendring.	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 16 Rett til tvisteløsning og erstatning		<p>Krever ikke lovendring.</p> <p>Se skipsarbeidsloven § 2-7 tredje ledd og § 9-7 tredje ledd annet punktum.</p> <p>Se også kapittel 6 om tvister om arbeidsforhold.</p>	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 17 Beskyttelse mot ugunstig behandling eller negative følger		<p>Krever ikke lovendring.</p> <p>Se skipsarbeidsloven § 2-7 tredje ledd og § 9-7 tredje ledd annet punktum.</p>	Krever ikke forskriftsendring.
Artikkel 18 Beskyttelse mot oppsigelse og regler om bevisbyrde		Krever ikke lovendring.	Krever ikke forskriftsendring.

		Se skipsarbeidsloven § 2-7 og § 9-7, og kapittel 5 om opphør av arbeidsforhold.	
Artikkel 19 Sanksjoner		Krever ikke lovendring. Se skipsarbeidsloven kapittel 12 om tilsyn og sanksjoner.	Krever ikke forskriftsendring.
Kapittel V Avsluttende bestemmelser			
Artikkel 20 Ikke-foringelse og gunstigere bestemmelser	<i>Ikke relevant for lov- og forskriftsendring</i>		
Artikkel 21 Gjennomføring	<i>Ikke relevant for lov- og forskriftsendring</i>		
Artikkel 22 Overgangsordninger		Krever ikke lovendring. Se § 3-1 fjerde ledd bokstav d.	Se forslag til endringer i § 6.
Artikkel 23 Revisjon foretatt av Kommisjonen	<i>Ikke relevant for lov- og forskriftsendring</i>		
Artikkel 24 Opphevelse	<i>Ikke relevant for lov- og forskriftsendring</i>		
Artikkel 25 Ikrafttredelse	<i>Ikke relevant for lov- og forskriftsendring</i>		
Artikkel 26 Adressater	<i>Ikke relevant for lov- og forskriftsendring</i>		

3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser av forskriftsforslaget

3.4.1 Generelt

Formålet med forslaget til endringer i arbeidsavtaleforskriften er å gjennomføre detaljene i et direktiv som forventes innlemmet i EØS-avtalen, og som dermed er forpliktende for Norge. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at forskriftsforslaget får relativt begrensede økonomiske og administrative konsekvenser, både for privat og offentlig virksomhet.

3.4.2 Spesielt om nye krav til opplysninger om arbeidsforholdet

Privat virksomhet

Arbeidsvilkårsdirektivet krever blant annet at arbeidsgiver pålegges å underrette arbeidstaker om vesentlige punkter ved ansettelsesforholdet, jf. direktivets kapittel II. Direktivet regulerer hvilke opplysninger det skal opplyses om, og når og hvordan det skal opplyses om dem.

Skipsarbeidsloven og arbeidsavtaleforskriften pålegger allerede arbeidsgiver å opplyse arbeidstaker om en rekke aspekter ved arbeidsforholdet, og det er regulert i hvilken form disse opplysningene skal gis innen gitte frister. Sjøfartsdirektoratet legger til grunn at en utvidelse av hvilke opplysninger som skal gis, trolig vil ha begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for berørte virksomheter. I den forbindelse vises det også til forslaget om en ny overgangsordning for bruk av nytt formular for arbeidsavtale som skal utarbeides av direktoratet, som innebærer at kravet til bruk av nytt formular ikke skal gjelde for arbeidsavtaler som inngås før arbeidsvilkårsdirektivet trer i kraft for Norge. Denne overgangsordningen mener direktoratet er nødvendig fordi endringsforskriften forutsetter at innholdet i direktoratets formular for arbeidsavtale skal oppdateres i henhold til nye krav om opplysninger som følger av arbeidsvilkårsdirektivet.

Videre foreslår direktoratet å utvide unntaket om bruk av direktoratets formular for arbeidsavtale fra kun å omfatte fiske- og fangstfartøy til også å omfatte NIS-skip, noe som vil kunne bidra til å begrense den administrative byrden for arbeidsgivere med ansatte på NIS-skip.

Offentlig virksomhet

Ved at arbeidsgiver får plikt til å opplyse om flere forhold i arbeidsavtalen, vil arbeidsavtalen bli gjenstand for en mer omfattende gjennomgåelse i forbindelse med inspeksjon om bord på norske fartøy. Det vil være nødvendig at både Sjøfartsdirektoratets inspektører og inspektører som utfører inspeksjoner på direktoratets vegne får nødvendig opplæring i hvordan inspeksjonen etter nytt regelverk skal gjennomføres.

Det kan også bli økt behov for veiledning av berørte arbeidsgivere og arbeidstakere i en overgangsperiode. Videre kan rederier som ikke har arbeidsgiveransvar, ha behov for informasjon pga. rederiets overordnede påse-plikt etter skipsarbeidsloven § 2-4 første ledd. Det antas imidlertid ikke at dette vil medføre en stor administrativ byrde for direktoratet.

3.5 Forslag til endring i forskrift om arbeidsavtale og lønnsoppgave mv.

Hjemmel: Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet [DDMMÅÅÅÅ] med hjemmel i lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) § 3-1 fjerde ledd, jf. delegeringsvedtak 3. juli 2013 nr. 974.

|

I forskrift 19. august 2013 nr. 1000 om arbeidsavtale og lønnsoppgave mv. blir endret som følger:

§ 2 første ledd skal lyde:

Arbeidsavtalen skal inneholde opplysninger om

- a. arbeidstakerens fulle navn, bosted, nasjonalitet, fødested og fødselsnummer eller, dersom arbeidstakeren ikke har fødselsnummer, fødselsår og dato
- b. arbeidsgiverens navn og adresse
- c. fartøyets navn når det gjelder tjeneste på ett fartøy
- d. arbeidstakerens stilling
- e. det som måtte være *avtalt eller lovfestet om*
 - i. ansettelse med rett og plikt til å tjenestegjøre på flere fartøy
 - ii. ansettelse for et bestemt tidsrom
 - iii. ansettelse for en bestemt reise
 - iv. arbeid av forbigående varighet
 - v. *varigheten av og vilkårene for eventuell prøvetid*
 - vi. *fremgangsmåte ved opphør av arbeidsforholdet, herunder formkrav og oppsigelsesfrister*
 - vii. eventuell tidligste oppsigelsesdato
 - viii. eventuelt sted for fratredelse ved arbeidsforholdets opphør
- f. tariffavtale som vil komme til anvendelse *på arbeidsforholdet*. Dersom slik tariffavtale ikke foreligger, skal arbeidsavtalen inneholde opplysninger om de ulike komponentene som utgjør avtalt løpende

tidslønn eller annet arbeidsvederlag, overtidsbetaling per time, utbetalingsmåte og tidspunkt for utbetaling av avtalt lønn eller annet arbeidsvederlag, samt eventuelle tillegg og andre godtgjørelser som kommer i tillegg til dette

- g. *arbeidsforholdets oppstartsdato og datoen lønnen eller arbeidsvederlaget skal løpe fra, samt hvor lang tid reisen forutsettes å ta hvis lønnen eller arbeidsvederlaget er fastsatt for en bestemt reise*
- h. *omfanget av årlig ferie med lønn eller eventuelt formelen som er benyttet for å beregne den*
- i. *sykepenger og trygdeytelser som arbeidsgiveren skal sørge for at arbeidstakeren er dekket av*
- j. *arbeidstakerens rett til hjemreise*
- k. *rett til kompetanseutvikling som arbeidsgiveren eventuelt tilbyr*
- l. *varigheten av arbeidstakerens rett til annet fravær enn ferie, som skal betales helt eller delvis av arbeidsgiveren, eller reglene for tildeling og fastsettelse av slikt fravær når varigheten av fraværet ikke er mulig å angi på tidspunktet for inngåelse av arbeidsavtalen*
- m. *lengden av den normale arbeidsdagen eller -uken, samt eventuelle ordninger for overtid og vaktendringer, dersom arbeidsmønsteret er helt eller overveiende forutsigbart*
- n. *eventuelt andre arbeidsvilkår*
- o. *sted og dato for inngåelse av arbeidsavtalen.*

§ 2 annet ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd bokstav e punkt v og vi, og bokstav f, h, i, j, k, l, m og n kan gis i arbeidsavtalen ved å vise til relevante lover, forskrifter eller relevant tariffavtale som regulerer disse forholdene.

§ 2 nåværende annet ledd blir tredje ledd og nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 2 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom arbeidsgiveren er en annen enn rederiet, skal arbeidsgiveren i forbindelse med inngåelsen av arbeidsavtalen skriftlig informere arbeidstakeren om hvem rederiet er. Dersom det ved avtaleinngåelse ikke er klart hvem rederiet er, skal arbeidsgiveren informere arbeidstakeren skriftlig så snart arbeidsgiveren vet hvem rederiet er. Det samme gjelder dersom arbeidstakeren leies inn av annen virksomhet enn rederiet.

§ 2 nytt femte ledd skal lyde:

Ved endringer i arbeidsforholdet som innebærer at arbeidsavtalen ikke lenger er oppdatert, skal arbeidsavtalen endres tilsvarende så snart som mulig. Inntil nødvendige endringer er gjort i arbeidsavtalen, er det tilstrekkelig at arbeidsgiveren gir skriftlig informasjon om endringer i arbeidsforholdet i et dokument som rettes til hver enkelt arbeidstaker senest på den dato endringene trer i kraft. Det er ikke nødvendig å endre arbeidsavtalen ved endringer i lover, forskrifter eller tariffavtale som det vises til i arbeidsavtalen, men referanser til nytt regelverk skal tas inn i arbeidsavtalen dersom lov eller forskrift oppheves av nytt regelverk.

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsen her gjelder ikke for arbeidstakere på fiske- og fangstfartøy og skip registrert i norsk internasjonalt skipsregister.

§ 6 første ledd skal lyde:

Krav om bruk av Sjøfartsdirektoratets formular for arbeidsavtale som inneholder punktene i § 2 første ledd bokstav h, i og j, gjelder for arbeidsavtaler som er inngått 20. august 2013 eller senere. Det samme gjelder kravet til informasjon om fødested i § 2 første ledd bokstav a. For arbeidsavtaler som er inngått før 20. august 2013, skal arbeidsgiveren sørge for at arbeidstakeren har en oppdatert arbeidsavtale eller et vedlegg til denne som inneholder disse opplysningene.

§ 6 annet ledd skal lyde:

Krav om bruk av Sjøfartsdirektoratets formular for arbeidsavtale som inneholder alle punktene i § 2 første ledd, gjelder for arbeidsavtaler som inngås DDMMÅÅÅÅ eller senere.

§ 6 nytt tredje ledd skal lyde:

Når arbeidsavtalen er inngått før DDMMÅÅÅÅ, skal arbeidsgiveren dersom arbeidstakeren ber om det, sørge for at arbeidstakeren får en oppdatert arbeidsavtale eller et vedlegg til denne som inneholder alle opplysninger i § 2 første ledd som er relevante for arbeidsforholdet. Arbeidsgiveren skal sørge for at arbeidstakeren får denne dokumentasjonen så snart som mulig og senest to måneder etter at arbeidstakeren har sendt anmodningen.

§ 6 nytt fjerde ledd skal lyde:

Arbeidsgiveren skal i alle tilfeller sørge for at rettighetene som følger av § 2 første ledd, til enhver tid er oppfylt.

II

Forskriften trer i kraft DDMMÅÅÅÅ.

Med hilsen

Knut Arild Hareide
sjøfartsdirektør

Linda Bruås
avdelingsdirektør
Regelverk og internasjonalt arbeid

Dette dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg

- 1 Forslag til endring i lov om norsk internasjonalt skipsregister
- 2 Forslag til endringer i arbeidsavtaleforskriften
- 3 Høringsliste